1939 ий
3
АВГУСТ
№ 66 (565)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ӧрвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

КОМСОМОЛЕЦ-ШАМЫЧ! КУМЫШО ПЯТИЛЕТКА ЗАЕМЛАН (КОКЫМШО ИЙ ВЫПУСК) ПОДПИСКЫМ ЫШТЫМАШТЕ АКТИВНЫЙ ОРГАНИЗАТОР ЛИЙЗА!

ЗАЕМЫМ РАЗМЕЩАТЛЫМАШТЕ АКТИВНО ПОЛШАШ

Ончылгече ССР Союзын правительствыже Кумышо Пятилетка заемым (кокымшо ий выпуск) размещатлыме нерген постановленийым луктын. Пӱтынь советский калык тиде постановленийым пеш шокшын вашлийын. У заемым лукмо лӱмеш эртарыме митинглаште пашазе, колхозник, советский интеллигенций правительствын постановленийжым кугун одобритленыт да шуко вере тунамак чумыр коллектив дене подпискым ыштеныт.

Советский элын кажне гражданинже раш шинча: советский заем-шамыч чумыр советский калыкын интересыштлан служитлат. Нуно социалистический строительствылан полшат. Шуко фабрика ден завод-шамыч, совхоз ден МТС-шамыч, школа, клуб, театр-шамыч заем деч налме средства дене строиталтыныт. Шемер-шамычын сбережанийыштым государство колхоз-шамычлан финансовый полышым пуашлан кучылтеш.

Довоенный уровень дене таҥастарымаште мемнан промышленностьна индеш гана утла кушкын. Сталинский пятилетка-шамыч жапыште шӱдӧ дене у завод ден фабрика-шамыч, шахта ден рудник-шамыч строиталтыныт. Нине предприятийлаште у техникам овладеватлыше, социалистический пашан образецшым ончыктышо пашазе ден техник, инженер ден руководитель-шамыч кадр кушкыныт.

Сталинский пятилетка-шамыч ийлаште тыгыде да пеш тыгыде единоличный озанлык-шамыч океан олмеш 243,7 тӱжем шолдра коллективный озанлык-шамыч шочыныт. Большевистский партий да советский правительство тӱжем дене совхоз-шамычым, машинно-тракторный станций-шамычым создатленыт, нуным первоклассный машинный техника дене вооружитленыт. Колхозный ден совхозный пасулаште кызыт 448 тӱжем трактор-шамыч, 153,5 тӱжем утла комбайн-шамыч, 195,8 тӱжем утла грузовой автомобиль-шамыч пашам ыштат.

Шемер-шамычын материальный ден культурный уровеньышт саемме нерген тыгай цифра-шамыч раш ойлат: 1939 ийыште пашадарын фондшо 96,4 миллиард теҥгеш шуын, а 1933 ийыште тудо 34,9 миллиард теҥге велэ ыле. Кокымшо пятилетка ийлаште гына пашазе-шамычын реальный пашадарышт кок гана кушкын.

Тыгак колхозник-шамычын илышышт утыр саемын шога. Колхозник-шамыч коклаште трудодень почеш шеледыме денежный доход кокымшо пятилетка ийлаште 4,3 гана кушкын. Кокымшо пятилетка ийлаште каныме пӧртлаште 6807 тӱжем еҥ канен, санаторий ден курортлаште 1579 тӱжем еҥ лечитлалтын.

Кокымшо сталинский пятилетка ийлаште начальный ден средний школлаште тунемше-шамыч 21,3 миллион гыч 29,4 миллион марте ешаралтыныт. Старший класслаште тунемше-шамыч ешералтмаш поснак кугу. 5-ше ден 7-ше класс-шамыч тиде ийлаште кок гана шукемыныт, а 8-ше ден 10-шо класс-шамыч—15 гана.

Высший образованийым виягдымаштат мемнан сеҥымашна - шамыч кугу улыт. Кызыт мемнан вузлаште 600 тӱжем студент тунемеш.

Коммунистический партийын вуйлатымыже дене ыштен шуктымо нине сеҥымаш-шамычыште государственный заем-шамыч пеш кугу рольым модыныт. Санденак Советский элын заемжо-шамыч кугу популярностян улыт, нуно шемер-шамыч коклаште кугу поддержка дене пользоватлат. Кок сталинский пятилетка ийлаште гына мемнан элын шемержe-шамыч заем шот дене государствылан 25 миллиард теҥге утла пуэныт, 1938 ийыште Советский государство заем-шамыч деч 5,5 миллиард теҥге нарелын налын.

Чумыр советский калыкын кугу воодушевленийже дене вашлийме Кумышо Пятилетка заем (кокымшо ий выпуск) мемнан чапле родинан экономический кугатшым адакат кугемдаш полша. Сандене у заемым успешно размещатлымаш — кугу значениян политический паша.

Кажне комсомольский организаций, кажне комсомолец Кумышо Пятилетка заемым (кокымшо ий выпуск) размещатлымаште активный организатор лиышыже кÿлеш. Комсомолец-шамыч шемер-шамыч коклаште 1939 ийлан СССР-ын да РСФСР-ын государственный бюджетыштым, заемын значенийжым умылтарымаште, заемлан подпискым оформитлымаште пеш кугу полышым пуышаш улыт.

Марпединститутын преподавательский ден административно-технический персонал коклаште Кумышо Пятилетка заемлан (кокымшо ий выпуск) подпискым ыштат.

Снимкыште (шола гыч): бухгалтер Л. П. Дружинина, директорын помощникше И. М. Болдырев, А. М. Краснова, преподаватель Г. В. Палутов у заемым тылзаш пашадарлан подписатленыт.

Фото С. Чуршуковын.

Кумышо Пятилетка Государственный заемым (кокымшо ий выпуск) лукмо нерген

ССР Союз Калык Комиссар-шамыч Советын пунчалже

Кумышо Пятилеткыште хозяйственно-культурный строительствын задачыже-шамычым шуктымашке да совет-шамыч элын обороныжым пеҥгыдемдымашке населенийын сбережениже-шамычым шупшмо цель дене ССР Союз Калык Комиссар-шамыч Совет пунчалеш:

1. Кумышо Пятилетка Государственный заемым (кокымшо ий выпуск) 6 миллиард теҥге суммашым лукташ.

2. Заемын 20 ий—1939 ий 1 декабрь гыч 1959 ий 1 декабрь марте сроклан, талукаш 4 процент шот дене лукташ.

3. Заемын облигацийже-шамычым да нунын ден доход-шамычым, тиде шотыштак выигрыш-шамычым, государственный ден местный налог да сбор-шамыч дене облагатлымаш деч утараш.

4. ССР Союз Финанс Калык Комиссариатын представитлыме Кумышо Пятилетка Государственный заемым (кокымшо ий выпуск) лукмашын условийже-шамычым утвердиташ.

ССР Союз СНК Председатель— **В. МОЛОТОВ.**

ССР Союз СНК Управляющий делами—**М. ХЛОМОВ.**

Москва, Кремль. 1939 ий 1 август.

У ЗАЕМЛАН ПОДПИСКА ПИСЫН ШАРЛА

Йошкар-Оласе шемер-шамыч Кумышо Пятилетка займым (кокымшо ий выпуск) лукмо нерген ССР Союз Совнаркомын постановленийжым кугу нöлталтмаш дене вашлийыч. 1 августышто Йошкар-Оласе чыла предприятий, учрежденийыште у заемым лукмо лӱмеш собраний эртареныт да тунамак у заемлан кугу куанымаш дене подписатленыт.

ВЛКСМ Маробкомын пашаеҥышт 1 августышто 9600 теҥгеаш подпискым ыштыт.

Тыгак оласе предприятийлаште да районышто Кумышо Пятилетка заемлан (кокымшо ий выпуск) подписатлалтмаш дружно эрталтеш. Теве Йошкар-Ола РОНО-н пашаеҥышт 3200, райфо—7000, ВКП(б) Йошкар-Ола райком—8505 теҥгелан да „Социализм верч" газета редакцийын пашаеҥышт 2200 теҥгелан подпискым ыштеныт.

Чыла вережат подписка продолжатлалтеш. **Васюк.**

У Тор'ялыште заемлан подписатлымаш успешно эрта

У.-Тор'ял (телефон дене). Кумышо Пятилетка заемлан (кокымшо ий выпуск) подписатлымаш районысо кумда шемер массым пӱтынек охватитлен.

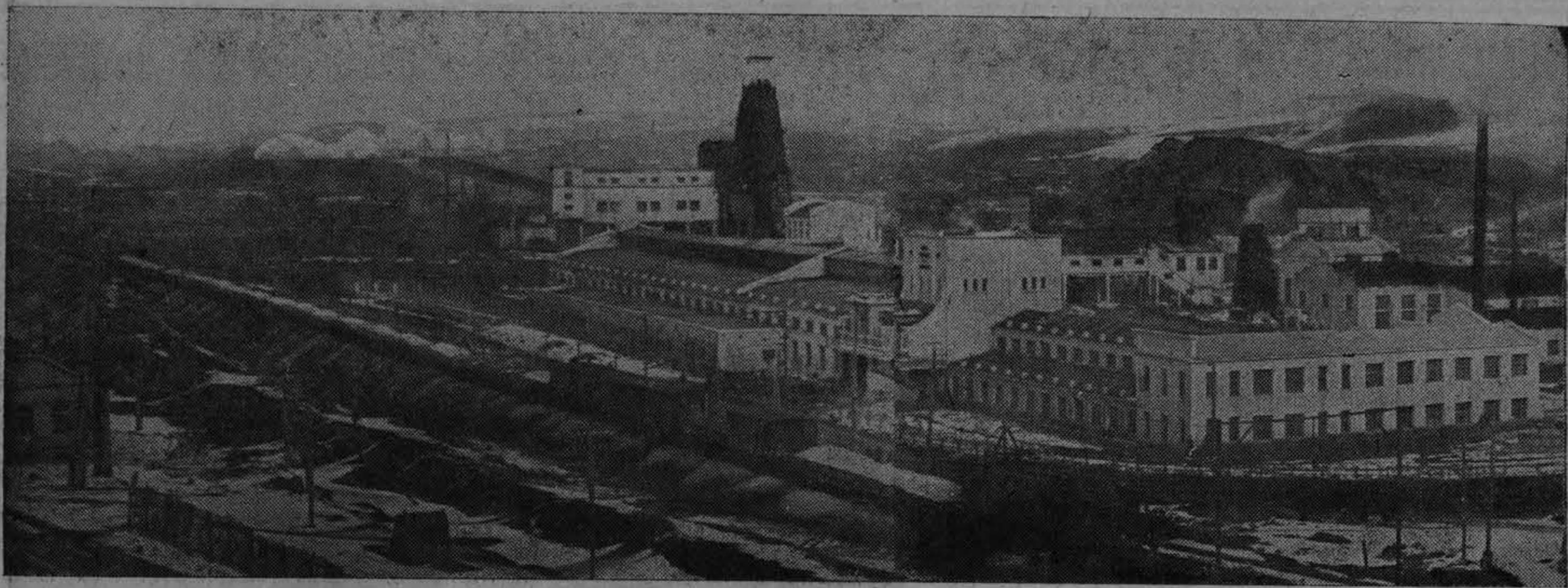
1 августышто У-Тор'ял МТС-ысе пашаеҥ-шамыч 11 тӱжем теҥгелан подписатлалтыч. Нунын кокла гыч МТС-ын старший агроном Малышев йолташ 650 теҥгелан, бухгалтер Ельмекеев йолташ 500 теҥгелан да МТС-ын апшатше Бирюков йолташ 400 теҥгелан подписатлалтыныт.

Йошкар - Памаш ял совет „У илыш" колхоз пеленсе первичный комсомольский организацийын секретарьже Домрачев йолташ у заемлан 55 теҥгеаш подпискым ыштыш да оксажымат тунамак тӱлыш.

ВЛКСМ У-Тор'ял райкомын пашаеҥыштат 1575 теҥгелан подписатлалтыч.

Ив. Смородинов.

СОВЕТСКИЙ ЗАЕМ-ШАМЫЧ ДЕНЕ МЕМНАН РОДИНА ЭШЕ УТЛАРАК КУАТЛЕ ЛИЕШ

Сталин лӱмеш шахтын панорамыже. Шахтым 1935 ийыште эксплоатацийыш вводитлыме. 1941 ийыште тудо уголь лукмашым ийлан 300.000 тонна марте шуктышаш.

У ЗАВОД, ФАБРИКА, ПРЕДПРИЯТИЙ-ШАМЫЧЫМ ЫШТАШЛАН—ЕШАРТЫШ СРЕДСТВА

Сталинский Пятилетка ийлаште шӱдӧ да тӱжем дене у завод ден фабрика-шамычым, шахта ден рудник-шамычым создатлыме, промышленностьын продукцийже чот кушкын.

ВКП(б)-ын XVIII с'ездше мемнан ончылан адакат кугу задачым шынден.

„Ме главный капиталистический эл-шамычым производствын техникаже да промышленностьын развитий темпше шотышто ончылтен каен улына. Тиде пеш сай. Но тиде шагал. Нуным тыгак экономический шотышто ончылтен каяш кӱлеш. Тидым ме ыштен кертына да ыштен шуктышаш улына." (Сталин).

Кумышо пятилетний план тиде шотышто решатлыше шаг улеш. Кумышо пятилеткыште адакат шуко у стройка-шамыч ышталтыт. Тӱняште моткоч кугу сооружений—кок Куйбышевский гидростанций строитлалтеш.

Волга ден Урал коклаште эше ик куатле нефтяной база—„Кокымшо Баку" — лиеш.

Магнитогорский комбинат, Нижне-Тагильский да Петровско - Забайкальский завод-шамыч, Амурстальстрой, Азовсталь, Ново-Уральский, Никопольский трубный завод-шамыч ыштен шукталтыт. Кумышо пятилетка жапыште 20 доменный комака угыч действийыш пурат.

Чодра промышленностьышто Соликамский, Камский, Марийский, Красноярский, Соломбальский, Льговский, Комсомольский, Архангельский Котласский целлюлозно-бумажный комбинат-шамыч строительствым ыштен пытарышаш да действийыш пуртышаш.

Моло отраслыштат тыгак шуко завод, фабрика, предприятий, комбинат ышталтыт але завершитлалтыт. 10 дене у шолдра предприятий-шамыч 1939 ийыште эксплуатацийыш пурышаш улыт. Тидым ыштен шукташлан моткоч шуко средства кӱлеш. Кумышо Пятилетка государственный заемлан подпискым ыштен, ме прмышленностьлан—угыч фабрика ден завод-шамычым строитлашлан—ешартыш средствам пуэна.

Оборонный паша--калыкын кровный пашаже

1939 ийлан СССР Верховный Советын кумышо Сессийже оборона пашалан 40 миллиардат 885 миллион тенгем расходоватлаш утвердитлен. Тиде окса у военный корабль, писын коштшо самолет-шамычыш, пушка, танк да моло боевой средство-шамычыш савырна. Тиде окса героический калыкын мирный трудшым обеспечитла.

Кумышо Пятилетка Государственный заемым (кокымшо ий выпуск) реализоватлыме дене лийше окса гыч ужашыже оборонный пашалан—калыкын кровный пашажлан кая. Мемнан калык шкенжын патриотический духшым заемым писын реализоватлыме дене адакат чаплын ончыкта.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЙ ЯЛ ОЗАНЛЫКЫН УМБАКЫЖАТ ВИЯНГМЫЖЕ ВЕРЧ

Мемнан социалистический ял озанлыкын виянгмашыже, промышленностьын виянгмашыже семынак нӧлталтын да нӧлталалтеш. Тиде нӧлталтмашым ял озанлык продукцийын кажне ийын кушмашыже, социалистический земледелийын кушмашыже да пенгыдемашыже, колхозный стройын пенгыдемашыже ончыктат. СССР-ыште кок сталинский пятилеткылаште 483,5 тӱжем трактор дене вооружитлалше 6.350 машинно-тракторный станцийым создаватлыме. 1938 ийыште 153,5 тӱжем комбайн, 130,8 тӱжем молотилка, 10 тӱжем утла льнотеребилка да тӱжем дене моло ял озанлык машина шотлалтын. Тиде данный-шамыч колхоз ден совхоз-шамычын трактор, комбайн да моло сложный машина-шамыч дене вооружитлалтмыштым ончыкта.

Ял озанлыкым финансироватлымаш кажне ийын кушкеш. Теве 1939 ийыште машинно-тракторный станцийышке 7.472,2 миллион тенге ойыралтеш. Ял озанлыкыште капитальный строительствылан 1,59 миллиард тенгем ойырымо.

Кумышо сталинский пятилеткыште 1.500 МТС ышталтеш. Трактор, комбайн да моло машина-шамычым ремонтироватлашлан ремонтный база-шамыч угыч строитлалтыт. Кумышо пятилеткыште ял озанлыкын капитальный строительствышкыже государственный вложений 10,7 миллиард тенгешке шуэш.

10 миллион тонн киндылан угыч элеватор ден склад-шамыч ышталтыт.

Востокеш ял озанлык машина-шамыч погымо да ремонтироватлыме база создаватлалтеш.

Кумышо сталинский пятилеткын мучаштыже ял озанлык 8 миллиард пуд киндым эллан кажне ийы[с] пуаш тӱҥалеш.

Тидым чыла ыштен шуктымаште заемлан подпискым ыштен, ме кугу полышым оказатлена.

Чыла шемерын илышыже утларак культурный да утларак пиалан лиеш

ВКП(б)-н XVIII с'ездше кумышо пятилеткыште пашазе ден шемер-шамычын материальный да культурный уровеньыштым нӧлтымашке пеш кугу вниманийым ойырен. 1939 ийлан социально-культурный мероприятий-шамычлан ассигнований 38 милиардат 600 миллион тенге намечатлалтын. Тыжечын пелыжат утла (21.051 миллион тенге) просвещенийлан ойыралтеш.

1939—40 ийын советский школлаште 34,8 миллион йоча-шамыч тунемаш тӱҥалыт. Йоча сад-шамычым содержатлашлан 1.368 миллион тенге шотлалтын, тыгеже йоча садлаште 1938 ийысе 977 тӱжем олмеш 1939 ийыште 1.160 тӱжем йочам ончаш лиеш.

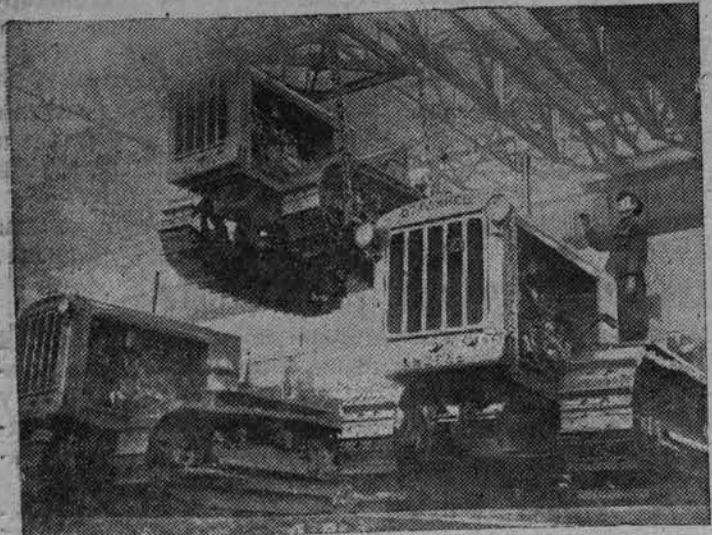
Политико - просветительный да общеобразовательный пашалан расход ятыр кугемеш. Кадр ямдылымашке, научно - исследовательский учреждений-шамычлан кугу вниманийым ойырымо—ятыр сумма намечатлыме. Мемнан элыште гына наука, искусство пеледеш, культура кушкеш.

Здравоохранениилан 1939 ийын 8.812 миллион тенге ойыралтын. Тиде средство медикосанитарный учреждений - шамычым шукемдымашым да шемер-шамычым медицина шотышто утларак сайын обслуживатлымашым обеспечитла.

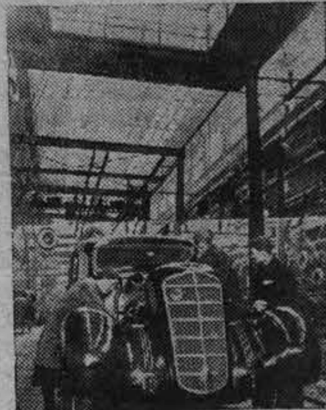
Шуко икшыван ава-шамычлан государственный пособийым тений ик миллиард тенге, да социальный обеспечений дене 2.342 млн. тенге намечатлыме.

Чыла тиде простой цифра шамыч социально-культурный мероприятий-шамычын моткоч кугу планжым составлятлат да партий ден правительствын айдеме дек сталинский заботыштым раш ончыктат.

Мемнан заем теве кушко кая.

Сталин лӱмеш Челябинский тракторный заводын механо-сборочный цехыштыже. Колхозлашке колтышашлан „Сталинец" дизельный трактор-шамычым грузитлымаш.

Стахановский комсомольско-молодежный участкыште ЗИС—101 машиным погымаш.

Хасан ер дене японец-шамычым шалатымын идалыкше вашеш

6 августышто Первый Отдельный краснознаменный армий, уло Йошкар Армий ден пырля, пӱтынь советский калык ден пырля Заозерная высотам генеральный штурмоватлымаш кечым—Хасан ер дене советский территорийын кусокышкыжо посягатлыше японский империалист-шамычым шалатымаш кечым отмечатла. Йошкар Армийын частьше-шамыч тиде кечын японский военщинылан предметный урокым пуышт, чтобы ончыкшо тудо советкий пакчашке шке нержым шӱшкаш ынже тошт.

Хасан ер дене сопкылаште Йошкар Армийын боецше-шамычын кӱкшӧ моральный духышт, шке родинажым шокшын йӧратыше, пӱтынь шӱдӧшымлу миллионан советский калыкын патриотизмже, Йошкар Армийын техникажын вийже да куатше, тудын частьше-шамычын кӱкшӧ боевой выучкышт демонстрироватлалтыныт.

Советский Союз дене улшо границыште провокацийым ямдылен, японский военщина советский пограничник-шамычын границым нарушитлымышт нерген шоякым шонен луктын, Заозерная (Чанкуфын) сопка японец-шамычлан... принадлежатла манын версийым шаркален ондакак общественный мнениым обрабатыватлен. Японский посол Сигемицун але 20 июльыштак советский правительствылан Заозерная высотам очищатлыме нерген официально ультиматумым пред'явителымекыже тудлан сайын гына умылтареныт, что сопка дене владетлашлан права молылан нигеланат огыл, Советский Союзлан принадлежатла. Доказательствылан Хунчунский соглашенийыш приложитлыме к а р т ы м пред'явитлыме. Но тиддеч варат японский империалист-шамыч, кучедалаш йӧратыше агытан семын, тӱня мучко кычкырленыт, что нуно Заозерная высотам вий дене шупшын налыт. Японец-шамычлан умлаш лиеш ыле, что нуно куатле Советский Союз дене пашам иметлат, кудым пеҥгыде да неизменный политикыже кеч могай минутышто Йошкар Армийын уло куатше дене подкерпитлаат кертеш. Туге гынат, самурай-шамычын сумасбродный вуйыштым тиде але отрезвитлен огыл.

Военный действий-шамыч 29 июльышто тӱҥалыныт.

Японский пограничник-шамычын ротаже, границым нарушатлен, Безымянная высоташте улшо 11 еҥан советский пограничный нарядым атаковатлен. И к м ы н я р советский еҥ-шамыч противникын превосходящий вийжылан героически сопротивлятленыт. Пограничный заставын толын шуышо резервше японец-шамычым Безымянная высота гыч ӱштыл кудалтен.

31 июльышто японский военщина советский сопка-шамыч ӱмбак наступатлашлан ондакак граница лишне сосредоточитлыме, бронепоездан да легкий, тяжелый, адак зенитный артиллерий часть-шамычан 19 стрелковый дивизийын полевой частьшым колтен.

Мемнан доблестный пограничник - шамыч, бойыш пурен, японец-шамычлан уэш героический сопротивлениым ыштеныт, но вийшамыч тӧр огытыл ыле да пограничник-шамыч кораҥгыныт. Японец-шамыч мемнан территорийын участокшым 4 километр келгытыш шумеш шупшын нальыч. Заозерная ден Безымянная высота-шамыч японец-шамыч кидыште лийыныт.

Тыгерак латкок кечаш бойыш савырныше событий-шамыч тӱҥальыч.

Японский военщиным Советский Союз ваштареш провокацийыш мо шӱкен?

Советский Союзын границыжын пеҥгыдылыкшым да Йошкар Армийын вийжым японский военщина пален налнеже ыле. Японский военщинын тудын Западные фашистский йолташыже-шамыч провокацийыш шӱкеныт. Европышто шкенжын агрессивный планжым осуществитлымашым ямдылыше берлинский фашистский штаб, Англия ден Францийлан теве мом ончыктынеже ыле: Советский Союзын вниманийже Востокышкыла приковатлыме да СССР западный пашашке серьезный влиянийым оказатлен ок керт. Но фашист-шамычын чыла планышт Йошкар Армийын частьше-шамычын первый куатле ударышт денак шаланеныт.

Молан японский военщина шке провокацийжылан Хасан ер районым ойрен налын?

Ситышын ушдымо да йӧршеш храбрыйдыме японский генерал-шамыч эн ондак, тиде участок шагалрак пеҥгыдемдыме, а Заозерная (Чанкуфын) ден Безымянная сопка-шамыч дек Советский Союз могыр гыч мияш моткоч нелэ манын, тидлан ӱшаненыт. Тыгай условийлаште Йошкар Армий тиде районым нунылан куштылгын пуа, тушеч нуно Посьет бухтылан да Владивосток велыш чыла тихоокеанский побережьелан угрожатлен кертыт манын нуно рассчитыватленыт.

Японский военщина сеҥымаш нерген ончычак моктанен. Икмыняр пограничник-шамычым высота гыч чактарен, японец-шамыч тӱня мучко куштылго сеҥымаш нерген кычкыреныт. Офицер ден генерал-шамыч награда нергенат мечтатленыт.

4-ше ден 5-ше августышто чарныдегеч лийше йӱр Йошкар Армийын уже бойыш пурышо частьше-шамычлан обстановкым усложнятлен. Нунын заниматлыме территорий кӱрылтдымӧ купыш савырнен да японец-шамычын заниматлыме высотала гыч чыла вер лӱйкалалтын. Туге гынат, тиде нелэ условийлаштат мемнан часть-шамыч японец-шамычым сопкан подножьешкыже шумеш луктын кудалтеныт. Тудо бой лийме районышто, часть-шамычым, да особенно техникам сосредоточитлымаш лийын. Таежный сопкала ден купла да моткоч уда корныла дене Хасан деке танк-шамыч, легкий ден тяжелый артиллерий лишемыныт.

6 августышто генеральный сражений тӱҥалын. Эргодсекак артиллерийский ямдылалтмаш шарлен. А сопка-шамычым вӱдылшӧ тӱтыран шулен пытымекыже кавам советский элын гордый соколышт петыреныт. Нуно спокойно, тӧр строй дене, шке вийыштлан тичмашын ӱшанен южышто выжгыктеныт.

Кырыше металлын ворошиловский залпше-шамыч орудий, укреплений пудырго-шамычым, рок гыч улшо меҥге-шамычым, салтак-шамычын колышо капыштым южышко нӧлтеныт. Писе шулдыран истребитель-шамыч противник-шамычын окопыштым пулемет гыч шокшо свинец дене шыжыктен, кайык семын чоҥештылыныт. Тушманлан шарналташыжат пуыде, танк-шамыч бойыш тарваненыт, да грозный пехота шалатыше атакым тӱҥалын.

Артиллерийский канонада кече мучко чарнен огыл. Японский батарей-шамыч эре шуэракын да шуэракын вашмутым пуэныт.

Кастене сталинский сокол-шамыч атакым повторитленыт, да адакат уэш южышто рок гыч улшо моклака-шамыч ден пырля японский орудий ден пулемет-шамычын пудыргышт коедаш тӱҥальыч.

Йошкар Армийын боецше-шамыч 6 августын йӱдым Заозерная верч атаковатлымашке эртареныт да тудын вершинешыже советский мландын Йошкар знамяжым шогалтеныт.

Моло кечылаштыже кучедалмаш—Безымянная высота верч да Заозерныйын вес тайлыже верч лийын. Шкеныштын престижым восстановитлаш тыршыше самурай-шамычын предприниматлыме шуко атакышт отражатлалтыт. Но воинственный самурайский жар уже вулно да сталь дене ситышынак йӱкшыктарыме ыле. Нунын западный фашистский йолташышт шке сочувствийыштым даже выразитлен шуктен огыт ул. Японец-шамыч перемирий нерген йодаш вынужден лийыныт.

Тыге Хасан ер дене японский военщинын провокацийже чап деч посна пытен. Йошкар Армийын частьше-шамыч, Сталин йолташын—„еҥ мланде нигунарат огеш кӱл. Но шкенан мландымат, шкенан мландын ик вершокымат иктыланат она пу“—манме мутшым подтверждатлен мемнан родинан границыжын независимостьшо да неприкосновенностьшо верч кучедалмашын историйышкыже адакат ик героический страницым возен шынденыт.

Родинам аралыше-шамыч отвагын, мужествын да героизмын образецыштым проявитленыт. Сталинын лӱмжӧ дене боец-шамыч самурайский позицийым штурмоватлаш каеныт да сеҥеныт. Сталинын лӱмжӧ боец-шамычым шкенан социалистический родина верч подвигыш вдохновлятлыше боевой кличла шергылтын.

Советский Союзын да тудын Йошкар Армийжын вийжым да куатшым пӱтынь тӱнялан ончыктен, Заозерная высоташте йошкар знамя гордо лойгалтеш.

Японский агрессор-шамычлан шалатыше отпорым пуышо шке героический эргыже-шамыч дене великий калыкын гордитлаш праваже уло.

Партий ден калыкын пашашт верч Хасан ер дене кучедалмаште героически колышо комиссар Иван Пожарский ден политрук Иван Гвоздев шке лӱмыштым курымашлык чап дене леведыныт. Нуно ранитлалтыныт гынат, пытартыш жап марте, тушманын пуляже нунын илышыштым кӱрылмешке стройышто кодыныт. Кум герой—танкист-шамычын: машинын командирже Григорий Корнеевын, механик-водитель Константин Пушкаревын да красноармеец Григорий Колесниковын лӱмыштым боец—дальневосточник-шамыч, пӱтынь советский калык нигунамат огыт мондо. Нунын возглавлятлыме танк, шке тулжо дене противникын огневой точкыжым да пыжашыже-шамычым пытарен, ик бойыштак 4 атакыште участвоватлен. Пытартыш атакыште танк шалатыме ыле. Танкыште улшо экипаж керылтше японец-шамычым пытарен, тушманшамычлан героический сопротивлениым оказатлен.

Озверелый самурай-шамыч, машиным йыр авырен, тудын ӱмбак горючийым опталыныт да йӱлатеныт. Герой-шамыч кокла гыч иктыжат йӱлышӧ танкым кудалтен огыл. Нуно шкеныштын машина дене пырля коленыт, но тушманлан сдатлалтын огытыл.

Советский родина верч кучедалше чыла боец-шамычын шӱмыштышт японский захватчик-шамыч дек ненависть шолын, кажне боец героический подвигым совершатлен, керылтше тушманлан кажныже расчетым ышташ шонен. Тиде боевой кечылаште Йошкар Армийын боецше-шамыч большевистский п а р т и й йыр—с о ц и а л и стический строительствын чыла фронтлаштыже чапле сеҥымаш-шамычын организаторжо йыр адакат чакырак сплотитлалтыныт. Партийный организацийлашке партий радамыш пураш желатлыме нерген шӱдӧ да тӱжем дене заявлений-шамыч пуреныт. Боец-шамыч бойышко партийын членже лийын каяш да Ленинын—Сталинын партийжын пашаже в е р ч геройски кучедалыныт. Ц е л ы й рота ден батальон-шамыч бой каен шогымо кечылаште тӱрыснек комсомольский лийыныт.

Врач, боевой йолташ-шамыч—командир-шамычын ваташт—чыланат японский захватчик-шамычым шалаташ самоотверженно полшеныт.

(Мучашыже 4-ше стр.)

СССР Верховный Совет Президиумын председательже М. И. Калинин—Хасан ер районышто лийше бой-шамычын награжденный участникше-шамыч коклаште.

ГОСУДАРСТВЫЛАН ТӰРЫС ТӰЛЫШТ

Ронго. Район мучко ятыр колхоз-шамыч государствылан шурным сдатлаш тӱҥалыныт. Нунын кокла гыч Кужмарий ял совет Киров лӱмеш, „Красный Пахарь", „У ял", „У Пасу", „Родина", „Ударник" колхоз-шамыч государствылан пырчан культурым тӱрыс тӱленыт.

С. Никитин.

МОЛЫЛАНАТ ПРИМЕР

Уржам тӱредмаште да йытыным кӱрмаште „Ударник" колхозысо (Ронго район) комсомолец-шамыч нашан чапле образецшым ончыктат. Тӱредмаште посна комсомолец-шамыч Павлова Анисия, Козырева Елизавета, Ефремова Мария Иванова Анна да молат паша нормым 135—175 процент марте темен шогат.

С. Н.

Сай пырдыж газета

„Йошкар Армий" колхоз (Ронго район) пеленсе „Коммунизм верч" пырдыж газетын редколлегийже шке пашажым сайын ышта. Тудо колхозышто пашам организоватлыме нерген, стахановец-шамычын пашашт нерген эреак освещатла. Тугак лодырь-шамычымат шке страницешыже чаманыде кыра.

Стахановский паша опытым передаватлымаште, колхозышто ситыдымаш-шамычым тӧрлатымаште „Коммунизм верч" пырдыж газета активно полша.

Газета тылзеш кок номер, сылне, сӱретан лектеш.

Т. В. Таныгин.

Республиканский колхозный спартакиада. Снимкыште: Семенов йолташ (Звенигово район) кум вид дене первый верым налын.

Фото А. Овечкинын.

ВСЕСОЮЗНЫЙ ЯЛ ОЗАНЛЫК ВЫСТАВКЫШТЕ

Почет книгашке выставкын 193.690 участникшым заноситлыме

Всесоюзный ял озанлык выставкын Почетный книгажым печатлымаш пытен. Книга 45 томан 1.400 печатный листан лектеш. Тудым пеш чаплын издатлыме. Тудым издатлымаште 700 еҥ наре участвоватленыт.

Почет книгашке 155.821 передовикым, ял озанлык организаторым да специалистым, 15.059 колхозым, 11.004 колхозный животноводческий фермым, 268 МТС-ым, 795 совхозым, элысе 363 научно-исследовательский, учебный да опытный учрежденийым да моло организацийым заноситлыме.

Республиканский колхозный спартакиада. Снимкыште: Муштакова йолташ (Кырык-Марий район), тудо кум вид дене первый верым налын.

Фото А. Овечкинын.

КОЛХОЗНЫЙ СПАРТАКИАДА ЭРТЫШ

31 июль ден 1 агустышто Йошкар-Ола „Медик" стадионеш республиканский колхозный спартакиада эртыш.

Спартакиада 100 метр дистанцийышке куржмаш дене тӱҥалын. Тиде дистанцийышке И. Ф. Лебедев (Тор'ял) 12,7 секундышто, В. Богданов (Шернур) 12,8 секундышто куржын, сай результатым ончыктышт. Ӱдыр-шамыч кокла гыч Муштакова (Кырык-Марий) 100 метр кокла дистанцийым 15,6 секундышто куржын, первый верым налын.

Кӱкшытыш тӧрштымаште Семенов (Звенига) сай результатым ончыктен. Тудо 1 метр 55 см. кӱкшытыш тӧрштен. Гранатым А. И. Бирюков (Тор'ял) 53 метр да 80 см. торашке кудалтен. Тыгак 1000 метр торашке куржмаште Романов (Косолоп район) эн сай результатым ончыктен. Тудо 2 минут да 52,6 секунд жапыште куржын.

Тиде спартакиадыште посна участник-шамыч начар результатым ончыктат. Южышт ГТО значоклан нормымат огыт сдатле, шуко вий дене техникам огыт шинче. Тиде районысо физкультура паша ден уполномоченный-шамычын спартакиадын участникше-шамыч дене тренировка ыштыдымым ончыкта. Спартакиадышке 16 район гыч 6 район веле командым выставитлен. Тиде пашашке МАССР Совнарком пеленсе физкультура ден спорт паша комитет кӱлеш вниманийым ойырен огыл.

Мих. Толстухин.

ИНОСТРАННЫЙ ТЕЛЕГРАММА-ШАМЫЧ

Испания колонийым требоватла

Эспань агентство фашистский молодежь организацийын пурышо испанец-шамычлан принимаатлаш кӱлмӧ присягын текстшым воза.

Присягын текстыштыже тыге ойлалтеш: Гибралтар ден Руссийонын (Южный Францийысе район) территорийыштым, тугак Испания деч ожно поген налме колоний-шамычым завоеватлыме верч кучедалаш молодежь обязатлалтеш.

Южный Китайыште

Японец-шамычын Ванмун энгерым форсироватлаш да северный Макаон Щицишке ик кана веле огыл пураш тӧчымашышт чактарыме.

Молодежьын лейбористский Лиган членже-шамыч комсомолыш пурат

Лондон. Лейбористский лигайын молодежь Лигажын национальный советшын 6 членышт тиде лиган моло 14 руководящий пашаеҥышт ден пырля комсомолыш пурымышт нерген заявленийым пуэныт. Нунын коклаште —„Эдвана" молодежный газетын руководительже уло. Лиган чыла организацийже-шамыч дек письмаштыже нуно заявитленыт, что нуно шкешт комсомолыш пурымышт дене Уиллис (комсомолыш пурымыжо нерген тока заявитлыше, Лиган председательже) семынак Английыште куатле молодежный движенийым организоватлаш полшат.

Тиддеч вара Лейнхаус районный организацийын (Лондонын Северный ужашыже) 12 руководящий пашаеҥышт аналогичный заявленийым пуэныт.

СТРОИТЕЛЬ-ШАМЫЧЫН АНГЛИЙСКИЙ ПРОФСОЮЗШО КАЛЫК ФРОНТ ВЕРЧ

28 июльышто Уитлиште строитель-шамычын Английский союзшын каже ийын лийше конференцийыш калык фронтым поддерживатлыме нерген большинство голос дене резолюцийым принимаатлыме.

ИНОСТРАННЫЙ ХРОНИКА

Гражданский оборона дене Английский министр Андерсон обращенийым опубликоватлен, тушто ойлалтеш: „Ик тылзаш але кужу срокан каникулыш каеда гын, пеленда противогазым налза".

* * *

Германийыште бомба груз дене чонештыше нелэ бомбардировщик шаланен. Пудештмаш дене 11 еҥ колышо да шуко ранитлалтше лийын.

* * *

Лондон. 4 август гыч 3 октябрь марте общинашамыч палатым кенеж каникулыш колталтеш манын правительственный сообщенийым опубликоватлыме.

Хасан ер дене японец-шамычым шалатымын идалыкше вашеш

МУЧАШ

Правительство бойлаште отличатлалтше-шамычым достойно аклен, нуным Союзын орденже да медальже-шамыч дене наградитлен.

Хасан ер дене бой каен шогымо кечылаште советский патриотизм пӱтынь великий 170 миллионан калык дене демонстрироватлалтын.

1-й Отдельный Краснознаменный армийын штабышкыже самырык патриот-шамыч деч нуным боец-шамыч радамыш зачислятлыме да самурай-шамычлан отпорым пуашлан колташ йодмо нерген заявлений-шамыч мучашдыме поток дене пуреныт. Приморский крайысе колхозла гыч бой лийме верышке колхозник-шамычын делегацийышт толыныт, нуно боец-шамычлан подарокым конденыт.

Советский правительствын заниматлыме позицийжым СССР калык-шамыч единодушно поддерживатленыт. Пӱтынь эл мучко митинг-шамыч эртеныт, митинглаште уло калык кеч могай минутышто социалистический отечествым аралаш ямде улмыжым пеҥгыдын каласен. „Серп и молот" Московский заводын пашазыже, инженерже да чыла служащийже-шамыч Йошкар Армийын боецше ден командирже-шамычлан возеныт:

„Шергакан мемнан эргына да иза-шольына-шамыч! Славный мемнан сталинский сокол-шамыч! Пален шогыза да шарныза: мемнан куатле родинан священный границажым аралымаште тендан ден пырля шуко миллионан советский калык шога."

Бой лийме районышко тӱжем дене подарок да письма-шамыч толеденыт, нуно советский калыкын шке Йошкар Армийжым шокшын йӧратымашыжым да тудын нерген заботажым, советский калык ден тудын армийжын ойырлаш лийдыме единством выражатлат. Мемнан калыкын Йошкар Армий дене тиде ойыраш лийдыме целыйже кеч могай тӱшманым сеҥашлан залог.

Йошкар Армий шемер-шамычын ӱшанымыштым оправдатлен, эше да эше ик гана тӱнялан шке доблестьшым, техникажым, шалаташ лийдыме куатшым, кӱкшӧ моральный духшым ончыктен, тушман дене моткоч чаплын расчетым ыштен.

Хасан ер дене лийше событий-шамычлан оценкым пуэн, оборона Нарком Советский Союзын маршалже К. Е. Ворошилов йолташ ойлен: „Хасан ер денысе событий-шамыч—тиде вет война огыл. Тиде войнан провокацийже, неспокойный, вигак каласаш гын, ушдымо пошкудынан наглый вооруженный вылазкыже гына. Ындыже чылалан раш—корейский да квантунский армийла гыч японский господа генерал-шамыч кучедалде кугу забиякыш логалаш шоненыт". Нуно советский мланде кусокшым куштылгын, пигын да шулдо ак дене налаш, вара уло тӱня мучко шкеныштын сеҥымаш нерген кычкыраш шоненыт. Нуно ондалалтыныт. Йошкар Армий нуным чот кырен. Туге гынат ме огына пале, нине господа-шамычын шарнымашышт могайрак, кузерак нуно урокым усвоиватлат. Но Хасан ерысе наглядный урок шагал гын, советский оружийын, йошкар боец-шамычын да нунын командирыштын шалатыше вийыштым тушман мондышаш состоянийыште гын, ме нунылан каласышаш улына: господа, Хасаныште налмыда тиде але „пеледышыже" веле, а „емышыже", настоящий емышше „але ончылно".

Ме коммунистический общественным ыштена. Мемнан внешний политикына раш. Ме мир верч кучедалына; мланна война ок кӱл. Но ме „советский границын неприкосновенностьшым нарушатлаш тыршыше, войнам ылыжтыше-шамычын ударыштлан кок пачаш удар дене вашмутым пуаш ямде улына" (Сталин).

Кызыт японский фашизм, китайыште военный авантюреш пижын, шке пашажым Монгольский Народный республика шотеш тӧрлаташ шона.

Советский правительствын главаже Молотов йолташ СССР Верховный Советын Кумышо Сессийыштыже раш каласен: „Советский правительство японо-манчжурский воинский часть-шамыч могырым шке границешыже нимогай провокацийымат чыташ ок тӱҥал. Кызыт тиде нерген Монгольский Народный Республикын границажешотыштат каласаш кӱлеш... Мый предупредитлаш должен улам, что Монгольский Народный Республикын границыжым, мемнан коклаште ваш-ваш полшымо нерген заключитлыме договор почеш, ме тугак решительно аралаш тӱҥалына, кузерак шкенан собственный границынам аралена".

Тиде мут-шамыч—японский военщинылан грозный предостережений. Йошкар Армий МНР-н войскаже-шамыч дене союзышто японский самурай-шамычлан предметный урокым повторитла, а кӱлеш лиеш гын, тиде урокым виянда.

Е. Мозжухин.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.
Упол. Главлита Мар. АССР А—673. г. Йошкар-Ола, 1 типография Маргосиздата.